

สารบัญ

	หน้า
กิตติกรรมประกาศ	ค
บทคัดย่อภาษาไทย	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ	จ
สารบัญตาราง	ญ
สารบัญภาพ	ฎ
สารบัญตารางผนวก	ณ
บทที่ 1 บทนำ	
1.1 คำนำ	
1.2 วัตถุประสงค์	1
	3
บทที่ 2 ตรวจสอบเอกสาร	
2.1 ปัญหาการชะล้างพังทลายของดินที่มีต่อการสูญเสียดินและสภาพแวดล้อม	
2.2 ปัญหาความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำและดินเสื่อมโทรม	4
2.3 ระบบเกษตรเชิงอนุรักษ์	5
2.4 ผลของการปลูกพืชระหว่างแถบบนอนุรักษ์ต่อความอุดมสมบูรณ์ของดิน	6
	12
บทที่ 3 อุปกรณ์และวิธีการ	
3.1 อุปกรณ์	14
3.2 สถานที่ทดลอง	14
3.3 แผนการทดลอง	15
3.4 การเตรียมแปลง	16
3.5 การปลูกพืช	17
3.6 การใส่ปุ๋ย	17
3.7 การเก็บข้อมูลดิน	17
3.8 การเก็บตัวอย่างพืช	22

	หน้า
บทที่ 4 ผลการทดลองและวิจารณ์	
4.1 ผลของวิธีปลูกพืชตามแนวระดับเชิงอนุรักษ์ที่มีต่อสมบัติของดิน	23
4.2 ผลของวิธีปลูกพืชตามแนวระดับเชิงอนุรักษ์ที่มีต่อปริมาณน้ำไหลป่าบน หน้าดินและปริมาณการสูญเสียดิน	28
4.3 ผลของวิธีปลูกพืชตามแนวระดับเชิงอนุรักษ์ที่มีต่อปริมาณการกักเก็บน้ำ ของดิน	35
4.4 ผลของวิธีปลูกพืชตามแนวระดับเชิงอนุรักษ์ที่มีต่อต่อผลผลิตของข้าวโพด และถั่วแปยี	36
บทที่ 5 สรุป	44
เอกสารอ้างอิง	46
ภาคผนวก	50
ประวัติผู้เขียน	57

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
2.1	การทำคูรับน้ำรอบเขาเปรียบเทียบกับการปลูกพืชแบบเกษตรนิยามและพื้นที่ว่างเปล่าต่อปริมาณน้ำไหลบ่าบนหน้าดิน การสูญเสียดิน และการสูญเสียธาตุอาหารรวม ในระยะ 6 ปี	7
2.2	เปรียบเทียบการสูญเสียดินและน้ำ ภายหลังจากใช้กากอ้อยเป็นวัสดุคลุมดิน ในอัตราต่าง ๆ	8
2.3	ปริมาณน้ำไหลบ่าบนหน้าดินและปริมาณการสูญเสียดิน ภายใต้อการปลูกพืช ใน ระบบเกษตรเชิงอนุรักษ์ ระหว่างปี พ.ศ. 2533-2534	9
3.1	วิธีวิเคราะห์สมบัติทางกายภาพและเคมีของดิน	18
4.1	สมบัติทางเคมีของดินภายใต้อวิธีการปลูกพืชตามแนวระดับเชิงอนุรักษ์ 4 วิธี ได้แก่ ปลูกพืชแบบเกษตรนิยาม (CC), ปลูกพืชบนสันร่องคู่ (CR), ปลูกพืชบนสันร่องคู่แล้วคลุมสันร่องด้วยพลาสติก (CRP) และปลูกพืชระหว่างแถบอนุรักษ์ (AL) ในช่วง 1 เดือนหลังปลูก (A) และ 1 เดือนก่อนเก็บเกี่ยว (B) ข้าวโพด	24
4.2	สมบัติทางกายภาพของดินภายใต้อวิธีการปลูกพืชตามแนวระดับเชิงอนุรักษ์ 4 วิธี ได้แก่ ปลูกพืชแบบเกษตรนิยาม (CC), ปลูกพืชบนสันร่องคู่ (CR), ปลูกพืชบนสันร่องคู่แล้วคลุมสันร่องด้วยพลาสติก (CRP) และปลูกพืชระหว่างแถบอนุรักษ์ (AL) ในช่วง 1 เดือน หลังปลูก (A) และ 1 เดือนก่อนเก็บเกี่ยว (B) ข้าวโพด	26
4.3	ปริมาณน้ำไหลบ่าบนหน้าดิน (A)(ลูกบาศก์เมตร/ไร่) และการสูญเสียดิน (B) (กิโลกรัม/ไร่) ภายใต้อวิธีการปลูกพืชตามแนวระดับเชิงอนุรักษ์ 4 วิธี ได้แก่ ปลูกพืชแบบเกษตรนิยาม (CC), ปลูกพืชบนสันร่องคู่ (CR), ปลูกพืชบนสันร่องคู่แล้วคลุมสันร่องด้วยพลาสติก (CRP) และปลูกพืชระหว่างแถบอนุรักษ์ (AL)	29

ตารางที่	หน้า
4.4 ความสูงเฉลี่ยของข้าวโพด ภายใต้วิธีการปลูกพืชตามแนวระดับเชิงอนุรักษ์ 4 วิธี ได้แก่ ปลูกพืชแบบเกษตรนิยม (CC), ปลูกพืชบนสันร่องคู่ (CR), ปลูกพืชบนสันร่องคู่แล้วคลุมสันร่องด้วยพลาสติก (CRP) และปลูกพืชระหว่างแถบอนุรักษ์ (AL)	37
4.5 น้ำหนักแห้งส่วนเหนือดินของข้าวโพด ภายใต้วิธีการปลูกพืชตามแนวระดับเชิงอนุรักษ์ 4 วิธี ได้แก่ ปลูกพืชแบบเกษตรนิยม (CC), ปลูกพืชบนสันร่องคู่ (CR), ปลูกพืชบนสันร่องคู่แล้วคลุมสันร่องด้วยพลาสติก (CRP) และปลูกพืชระหว่างแถบอนุรักษ์ (AL)	38
4.6 ความสูงเฉลี่ยของถั่วแปยี ภายใต้วิธีการปลูกพืชตามแนวระดับเชิงอนุรักษ์ 4 วิธี ได้แก่ ปลูกพืชแบบเกษตรนิยม (CC), ปลูกพืชบนสันร่องคู่ (CR), ปลูกพืชบนสันร่องคู่แล้วคลุมสันร่องด้วยพลาสติก (CRP) และปลูกพืชระหว่างแถบอนุรักษ์ (AL)	40
4.7 น้ำหนักแห้งส่วนเหนือดินของถั่วแปยี ภายใต้วิธีการปลูกพืชตามแนวระดับเชิงอนุรักษ์ 4 วิธี ได้แก่ ปลูกพืชแบบเกษตรนิยม (CC), ปลูกพืชบนสันร่องคู่ (CR), ปลูกพืชบนสันร่องคู่แล้วคลุมสันร่องด้วยพลาสติก (CRP) และปลูกพืชระหว่างแถบอนุรักษ์ (AL)	41

สารบัญภาพ

รูปที่	หน้า
2.1 แสดงปริมาณการสูญเสียดิน ภายใต้ระบบวิธีการปลูกพืชแบบต่าง ๆ เปรียบเทียบกับวิธีเกษตรนิยามและแปลงที่ทิ้งให้รกร้าง	10
2.2 ปริมาณน้ำไหลป่าบนหน้าดิน ภายใต้สภาพที่ปริมาณน้ำฝนประจำปีมีความผันแปร ระหว่าง ปี ค.ศ. 1989 – 1997	11
2.3 ปริมาณการสูญเสียดิน ภายใต้สภาพที่ปริมาณน้ำฝนประจำปีมีความผันแปร ระหว่าง ปี ค.ศ. 1989 – 1997	11
2.4 ภาพตัดขวางของแปลงทดลองที่มีแถบอนุรักษ์ (with grass strip) และไม่มีแถบอนุรักษ์ (without grass strip) ที่ความลาดชัน 49% ภายหลังจากทดลอง 3 ปี	12
2.5 ความอุดมสมบูรณ์ของดินของแปลงทดลองที่มีแถบอนุรักษ์ (with grass strip) และไม่มีแถบอนุรักษ์ (without grass strip) ภายหลังจากทดลอง 3 ปี	13
3.1 แผนผังแปลงทดลอง ผลของวิธีการปลูกพืชตามแนวระดับเชิงอนุรักษ์ที่มีต่อการสูญเสียดินและการผลิตพืชบนพื้นที่ลาดชันในจังหวัดแม่ฮ่องสอน 4 วิธี ได้แก่ ปลูกพืชแบบเกษตรนิยาม (CC), ปลูกพืชบนสันร่องคู่ (CR), ปลูกพืชบนสันร่องคู่แล้วคลุมสันร่องด้วยพลาสติก (CRP) และปลูกพืชระหว่างแถบอนุรักษ์ของมะม่วงผสมถั่วสไตโล (AL)	15
3.2 การเตรียมแปลงเพื่อศึกษา ผลของวิธีการปลูกพืชตามแนวระดับเชิงอนุรักษ์ที่มีต่อการสูญเสียดินและการผลิตพืชบนพื้นที่ลาดชันในจังหวัดแม่ฮ่องสอน 4 วิธี ได้แก่ ปลูกพืชแบบเกษตรนิยาม (CC), ปลูกพืชบนสันร่องคู่ (CR), ปลูกพืชบนสันร่องคู่แล้วคลุมสันร่องด้วยพลาสติก (CRP) และปลูกพืชระหว่างแถบอนุรักษ์ของมะม่วงผสมถั่วสไตโล (AL)	16

รูปที่	หน้า
4.1 การเปลี่ยนแปลงสมบัติทางเคมีของดิน ได้แก่ ปริมาณอินทรีย์วัตถุ (OM) ไนโตรเจน ทั้งหมด (N) ฟอสฟอรัสที่สกัดได้ (P) โพแทสเซียมที่สามารถแลกเปลี่ยนได้ (K) และค่าปฏิกิริยาของดิน (pH) ในช่วง 1 เดือนหลังปลูก (A) ถึง 1 เดือนก่อนเก็บเกี่ยว (B) ข้าวโพด ภายใต้วิธีการปลูกพืช ตามแนวระดับเชิงอนุรักษ 4 วิธี ได้แก่ ปลูกพืชแบบเกษตรนิยม (CC), ปลูกพืชบนสันร่องคู่ (CR), ปลูกพืชบนสันร่องคู่แล้วคลุมสันร่องด้วยพลาสติก (CRP) และปลูกพืชระหว่างแถบอนุรักษ (AL)	25
4.2 การเปลี่ยนแปลงสมบัติทางกายภาพของดิน ได้แก่ ความหนาแน่นรวม (BD) ความจุความชื้นภาคสนาม (FC) ความจุอากาศ (AP) ความคงทนของเม็ดดิน (%SAT) และอัตราการซึมน้ำผ่านผิวดิน (IR) ในช่วง 1 เดือน หลังปลูก (A) และ 1 เดือนก่อนเก็บเกี่ยว (B) ข้าวโพด ภายใต้วิธีการปลูกพืชตามแนวระดับเชิงอนุรักษ 4 วิธี ได้แก่ ปลูกพืชแบบเกษตรนิยม (CC), ปลูกพืชบนสันร่องคู่ (CR), ปลูกพืชบนสันร่องคู่แล้วคลุมสันร่องด้วยพลาสติก (CRP) และปลูกพืชระหว่างแถบอนุรักษ (AL)	27
4.3 ปริมาณน้ำไหลบ่าบนหน้าดินที่ได้รับผลกระทบจากปริมาณน้ำฝนและวิธีการปลูกพืชตามแนวระดับเชิงอนุรักษ 4 วิธี ได้แก่ ปลูกพืชแบบเกษตรนิยม (CC), ปลูกพืชบนสันร่องคู่ (CR), ปลูกพืชบนสันร่องคู่แล้วคลุมสันร่องด้วยพลาสติก (CRP) และปลูกพืชระหว่างแถบอนุรักษ (AL)	30
4.4 ปริมาณน้ำไหลบ่าบนหน้าดินสะสมที่ได้รับผลกระทบจากปริมาณน้ำฝนและวิธีการปลูกพืชตามแนวระดับเชิงอนุรักษ 4 วิธี ได้แก่ ปลูกพืชแบบเกษตรนิยม (CC), ปลูกพืชบนสันร่องคู่ (CR), ปลูกพืชบนสันร่องคู่แล้วคลุมสันร่องด้วยพลาสติก (CRP) และปลูกพืชระหว่างแถบอนุรักษ (AL)	31
4.5 ปริมาณการสูญเสียดินที่ได้รับผลกระทบจากปริมาณน้ำฝนและวิธีการปลูกพืชตามแนวระดับเชิงอนุรักษ 4 วิธี ได้แก่ ปลูกพืชแบบเกษตรนิยม (CC), ปลูกพืชบนสันร่องคู่ (CR), ปลูกพืชบนสันร่องคู่แล้วคลุมสันร่องด้วยพลาสติก (CRP) และปลูกพืชระหว่างแถบอนุรักษ (AL)	32

รูปที่	หน้า
4.6 ปริมาณการสูญเสียดินสะสมที่ได้รับผลกระทบจากปริมาณน้ำฝนและวิธีการปลูกพืชตามแนวระดับเชิงอนุรักษ์ได้แก่ ปลูกพืชแบบเกษตรนิยม (CC), ปลูกพืชบนสันร่องคู่ (CR), ปลูกพืชบนสันร่องคู่แล้วคลุมสันร่องด้วยพลาสติก (CRP) และปลูกพืชระหว่างแถบอนุรักษ์ (AL)	33
4.7 ปริมาณน้ำไหลบ่าบนหน้าดินและปริมาณการสูญเสียดินทั้งหมดตลอดฤดูปลูกพืช ภายใต้วิธีการปลูกพืชตามแนวระดับเชิงอนุรักษ์ 4 วิธี ได้แก่ ปลูกพืชแบบเกษตรนิยม (CC), ปลูกพืชบนสันร่องคู่ (CR), ปลูกพืชบนสันร่องคู่แล้วคลุมสันร่องด้วยพลาสติก (CRP) และปลูกพืชระหว่างแถบอนุรักษ์ (AL)	34
4.8 ปริมาณการกักเก็บน้ำของดินที่ได้รับผลกระทบจากปริมาณน้ำฝนและวิธีการปลูกพืชตามแนวระดับเชิงอนุรักษ์ 4 วิธี ได้แก่ ปลูกพืชแบบเกษตรนิยม (CC), ปลูกพืชบนสันร่องคู่ (CR), ปลูกพืชบนสันร่องคู่แล้วคลุมสันร่องด้วยพลาสติก (CRP) และปลูกพืชระหว่างแถบอนุรักษ์ (AL)	36
4.9 ความสูงเฉลี่ยของข้าวโพด ภายใต้วิธีการปลูกพืชตามแนวระดับเชิงอนุรักษ์ 4 วิธี ได้แก่ ปลูกพืชแบบเกษตรนิยม (CC), ปลูกพืชบนสันร่องคู่ (CR), ปลูกพืชบนสันร่องคู่แล้วคลุมสันร่องด้วยพลาสติก (CRP) และปลูกพืชระหว่างแถบอนุรักษ์ (AL)	38
4.10 น้ำหนักแห้งส่วนเหนือดินของข้าวโพด ภายใต้วิธีการปลูกพืชตามแนวระดับเชิงอนุรักษ์ 4 วิธี ได้แก่ ปลูกพืชแบบเกษตรนิยม (CC), ปลูกพืชบนสันร่องคู่ (CR), ปลูกพืชบนสันร่องคู่แล้วคลุมสันร่องด้วยพลาสติก (CRP) และปลูกพืชระหว่างแถบอนุรักษ์ (AL)	39
4.11 ผลผลิตเมล็ดข้าวโพดภายใต้วิธีการปลูกพืชตามแนวระดับเชิงอนุรักษ์ 4 วิธี ได้แก่ ปลูกพืชแบบเกษตรนิยม (CC), ปลูกพืชบนสันร่องคู่ (CR), ปลูกพืชบนสันร่องคู่แล้วคลุมสันร่องด้วยพลาสติก (CRP) และปลูกพืชระหว่างแถบอนุรักษ์ (AL)	39
4.12 ความสูงเฉลี่ยของถั่วแปยี ภายใต้วิธีการปลูกพืชตามแนวระดับเชิงอนุรักษ์ 4 วิธี ได้แก่ ปลูกพืชแบบเกษตรนิยม (CC), ปลูกพืชบนสันร่องคู่ (CR), ปลูกพืชบนสันร่องคู่แล้วคลุมสันร่องด้วยพลาสติก (CRP) และปลูกพืชระหว่างแถบอนุรักษ์ (AL)	41

รูปที่	หน้า
4.13	42
น้ำหนักแห้งส่วนเหนือดินของถั่วแปยี ภายใต้วิธีการปลูกพืชตามแนวระดับเชิงอนุรักษ์ 4 วิธี ได้แก่ ปลูกพืชแบบเกษตรนิยม (CC), ปลูกพืชบนสันร่องคู่ (CR), ปลูกพืชบน สันร่องคู่แล้วคลุมสันร่องด้วยพลาสติก (CRP) และปลูกพืชระหว่างแถบอนุรักษ์ (AL)	
4.14	43
ผลผลิตเมล็ดถั่วแปยี ภายใต้วิธีการปลูกพืชตามแนวระดับเชิงอนุรักษ์ 4 วิธี ได้แก่ ปลูกพืชแบบเกษตรนิยม (CC), ปลูกพืชบนสันร่องคู่ (CR), ปลูกพืชบนสันร่องคู่แล้วคลุมสันร่องด้วยพลาสติก (CRP) และปลูกพืชระหว่างแถบอนุรักษ์ (AL)	

สารบัญตารางผนวก

ตารางผนวกที่		หน้า
1	ตัวอย่างการเก็บข้อมูลและคำนวณปริมาณน้ำไหลบ่าบนหน้าดินและปริมาณการสูญเสียดิน	51
2	ตัวอย่างการเก็บข้อมูลและคำนวณปริมาณการกักเก็บน้ำของดินในช่วงความลึก 0-1700 มิลลิเมตร	52
3	ปริมาณการกักเก็บน้ำของดินในช่วงความลึก 0 – 1700 มิลลิเมตร	56